

MICHELANGELO

Stačí jen chvilinka, a je pln vzlyků,
kdo celá léta tonul ve štěstí,
a zapadne v jediném okamžiku,
kdo proslul rodem nebo pověstí.

Každou věc, jež se hýbe pod nebesy,
přemůže smrt a zvrátí štěstěna...

Kdo se zrodí, spěje k smrti
v letu dnů a každá věc
musí zajít nakonec.
Míjí slast i to, co drtí,
míjí moudrost hlav i knih
a z nás a všech předchozích
zůstávají pouhé stíny.
Bývali jsme jako vy,
veselí i truchliví,
ale teď jsme kupkou hlíny,
teď jsme, hle, jen mrtvou mrtví.
Všechno, co je, spěje k smrti.
Z našich očí, plných jasu,
zářil dřív pár zřítelnic;
teď je z nich pár dřer, nic víc.
a to vše je dílem času.

Ó noci, sladká, i když plná tmy,
v níž nakonec vždy tichne shon všech lidí,
kdo tebe chválí, ten ví a ten vidí,
kdo tebe ctí, ten teprv rozumí!

Ty krátíš knot všem skleslým myšlenkám,
jež nacházejí smír v tvém vlhém stínu,
ty mě tak často vynášíš v svém klínu
z hlubiny k výškám, po nichž prahnu sám.

Ó stíne smrti, v kterém končí žaly,
jež lidskou duši, srdce rozdíraly,
tys pro trpící nejsilnější lék:

ty uzdravuješ naše chorá těla,
ty stíráš slzy, snímáš tíhu z čela
a krotíš v dobrých hněv a zármutek.

Žiji svou smrtí, a jak vidím sám,
jsem blažen tím, co neblaze mě drtí.
Kdo neumí žít úzkostí a smrtí
nechť vstoupí do ohně, kde plápolám.

V každém tom prázdném, uzavřeném tvaru,
i když jej v sobě svírá cokoliv,
se skrývá noc, byť byl den dávno živ,
před hravým jasem slunečního žáru.

A když přec prchne před světlem a třpytem,
nemusí ji hned slunce rozehnat:
i horší věc jí vezme majestát,
i pouhý červ ji poruší svým svitem.

Pole, jímž orač za svým pluhem chodí
a jež tu leží nahé slunci vplen,
raší a pučí květem o překot.

Člověk, ten se však pouze ve tmách rodí -
a tak je noc tím světlejší než den,
čím cennější jsme my než každý plod.

Běda, ach běda, jak mě ošálily
mé prchající dny a zrcadlo,
jež nelže očím, které zrcadlí.
Tak skončí ten, kdo příliš otálí,
kdo jako já zde promarnil svou chvíli
a shledá, že ho stáří přepadlo!
Leč nemám sil se chystat na to zlo,
kát se a radit s blízkou smrtí, žel:
sám sobě nepřítel
jen marně pláču, marně vzdychám vždy:
ztracený čas je škoda nad škody.

Běda, ach běda, a když hledím zpátky
do zašlých časů, nenacházím tam
jediný den, jenž vskutku patřil mně.
Ty marné touhy, klamné naděje
mi pláčem, vzdechy, milostnými zmatky -
vždyť já už všechny lidské city znám -
bránily stále, teď to vidím sám,
dostat se k pravdě blíž,
a tak tu hynu již:
neboť já zmarnil ten svůj krátký čas
a žít zde děle, zmarnil bych jej zas.

Běda, jdu znaven k neznámému cíli,
z něhož mám strach a jež mi zjevuje
ten prchlý čas, ač oči zavírám.
Teď, když se mění slupka, kterou mám,
duše a smrt mi společně co chvíli
dávají důkaz, jak to se mnou je,
a nemýlím-li se -
ó kéž to omyl jest -
čeká mě věčný trest,
že jsem zlo páchal, ač jsem dobro znal -
a nevím, Bože, več bych doufal dál.

Ten, který stvořil – a jen pouhou vůlí –
z ničeho čas, jenž dotud neplatil,
dal slunci v nebi jednu jeho půli
a bližší luně zase druhý díl.

A tak se zrodil v jednom okamžiku
i úděl, osud, los každého z nás:
mně pak byl určen od prvního vzlyku,
od první plenky temný noční čas.

Ale ač tma vždy patří k noční době,
já jako člověk, jenž se vzpírá sobě,
nad svými skutky věčně naříkám.

Útěchou je mi jen, že je mi dáno
být černou nocí pro slunce a ráno
už od kolébky přisouzené vám.

Lásko, ty vyháníš
smrt z mého pomyslení
a tvoje ruka plení
mou duši tak, že se tě touží zbýt.
Plod opadl a kmen se seschl již,
zhořklo, co kdysi bylo sladko pít.
A tak už mohu mít
v posledních hodinách
jen velký žal z té velké krátké slasti.
Tvůj pozdní prudký cit
vzbuzuje ve mně strach:
přináší tělu smrt a blahu strasti.
Já však, už nad propastí,
ti přesto děkuji: až mě to zdrtí,
zahynu aspoň láskou a ne smrtí.

Ta velká krása, jež svým plamenem
sta srdcí rozežihá,
je jako velká tíha
drtící jednoho a lehká všem.
Leč jako nad ohněm
se mění i ta skála
v měkký kus vápna, který bez meškání
rozpouští voda, jak sám každý ví,
tak v žáru, který sálá
stem střel z té božské paní,
mé srdce též už celé řežaví.
Jen kéž je brzy chtí
už rozpustit ty slzy nekonečné:
radš nechci být, než žít v té výhni věčné.

Mé oči souží, nač se podívám,
mé srdce tíží vše, co nosí zem,
a nedat nám jej jako dar Ty sám,
nevím, co bych si počal s životem.

A tak v tom hvozdu, temném jako noc,
doufám pln hříchu, jenž mě objímá,
nejen v Tvou milost, nýbrž nápomoc,
jak jsi to slíbil tomu, kdo Tě zná.

Jsem tady zavřen, sám a truchlicí,
jako ten morek uvězněný v kosti
anebo duch zakletý v lahvi

a moje kobka, hrobka plná hostí,
pavouků s jejich pilným předením,
se sotva může chlubit rozlehlostí.

Zvenčí mám hory lejn až ke dveřím:
kdo se cpal hrozny, kdo má ujímání,
běží se hned vydělat zas jen k nim.

Vyznám se v moči i v tom, co jí brání,
vím o cévkách i škvírách puklých stěn,
kudy se hlásí den už o svítání.

Ten, co mi uklízí, si nosí sem
denně nůš mršín, nočníků a trusu
neb se mu nechce dáti s tím nákladem.

Duše se drží v těle jenom z musu,
vždyť tolikrát se z něho valí smrad,
že radši nejí ze samého hnusu.

Umřít jí brání chrchlání a chlad:
nemůže-li se dolem dostat z těla,
horem se bude taky těžko drát.

V kříži mě bolí, kýla se mi dělá,
dřina mě zmohla tak, že jím a spím
už v hospodě, co si smrt otevřela.

Mou radostí jsou chmury především
a úlevou mé bědy neskonalé:
kdo hledá strasti, má je mít, Bůh s ním!

Jsem jak ten černý vzadu na Tři krále
pro postrach dětí, zvláště tou chalupou
uprostřed zámků, co v ní dřepím stále.

Žár lásky zhasl, srdce zeje tmou,
a zaniká-li menší bolest v prudší,
já už mám duši celou odranou.

V džbánu mé hlavy čmelák pořád bručí,
v pytli mé kůže chrastí samá kost
a v měchýři tři pecky, co mě mučí.

Z očí mám svrasklé švestky na kompost,
a ze zubů je nástroj s klávesami,
co přikazují hlasu *spust'* a *dost*.

Moje tvář děsí lidi na potkání
a moje šatstvo může akorát
i bez výstřelu plašit v polích vrány.

Běh mého života už dospěl, žel,
na křehké loďce bouřným oceánem
až k přístavu, kde všichni jednou stanem
dát počet ze svých zlých i dobrých děl.

Ted' teprv vidím, jaký to byl klam,
ta představa, dle níž jsem viděl stále
v umění svoji modlu, svého krále,
ta touha, jíž se člověk ničí sám.

Co zmohou lásky, z kterých už nic není,
ted', když jsem dvoji smrti na dosah?
Jedna je jistá, ze druhé mám strach.

Už ani malba, ani sochaření
nezhojí duši, obrácenou výš -
k Lásce, s níž vzpíná k nám své paže kříž.

Jak jen je možné to, co každý ví
sám ze své dlouhé zkušenosti, paní,
že obraz, v drsný kámen vytesaný,
přežívá tvůrce, který vkrátku ztlí?

Příčina bledne před svým následkem,
příroda stojí v stínu za uměním!
Jak to sám cítím se svým sochařením:
čas ani smrt nemá moc nad dílem.

Proto nás mohu oba zvěčnit sám -
stačí, když nakreslím či vytesám
po pravdě naše, vaše i své rysy,

a ještě po staletí bude vidět svět,
co bylo ve vás krás a ve mně běd
a jak jsem moudře volil v lásce kdysi!